

تبیین نظرات و انتظارات دانشجویان استعداد درخشان رشته های پزشکی و دندانپزشکی در زمینه تسهیلات آموزشی، پژوهشی، رفاهی و فوق برنامه در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی

سعیده محمدی (MSc)^۱، رضا لباف قاسمی (MD)^۲، زهره امیری (PhD)^۳، ابوالفتح لامعی (MD)^۴

- ۱- دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی البرز، ایران
- ۲- گروه عفونی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران، ایران
- ۳- گروه علوم پایه، دانشکده تغذیه، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی تهران، ایران
- ۴- گروه عفونی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ایران

دریافت: ۹۲/۹/۲۵، اصلاح: ۹۲/۱۲/۴، پذیرش: ۹۲/۱۲/۶

خلاصه

سابقه و هدف: اهمیت توجه به نیازها و بررسی مشکلات دانشجویان استعداد درخشان از آن جهت است که می بینیم هر ساله درصد بالایی از استعدادهای درخشان به علل مختلف از کشور خارج می شوند و طبیعتاً زیانهای معنوی و مادی فراوانی از این طریق وارد می شود، لذا دانشگاهها بایستی با ایجاد شرایط مناسب زمینه را برای رشد و شکوفایی نخبگان کشور مهیا سازند، لذا پژوهش حاضر نیز در راستای نایل شدن به این هدف طراحی شده است.

مواد و روشها: مطالعه حاضر یک مطالعه کمی توصیفی بود. روش نمونه گیری ما به صورت سرشماری بوده که جمعیت مورد مطالعه آن دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی استعداد درخشان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بودند. روش جمع آوری اطلاعات از طریق مصاحبه و استفاده از پرسشنامه ای با validity بالا بوده که جهت تعیین مشخصات دموگرافیک دانشجویان و همچنین بررسی دیدگاه و انتظارات دانشجویان در ابعاد مختلف آموزشی، پژوهشی، رفاهی و فوق برنامه طراحی شده بود. در انتها نیز برخی از راهکارهای مناسب جهت رفع مشکلات را نام برده و بر حسب دیدگاه دانشجویان تجزیه و تحلیل شده است.

یافته ها: ۱۷/۷٪ از دانشجویان موافقتند که آیین نامه تسهیلات دانشجویان استعداد درخشان روشن و بدون نقص است و ۳۹٪ مخالفند. در مورد مفاد آیین نامه ۴۳/۱٪ مخالف و ۱۱٪ موافق اجرای آن توسط دانشگاه هستند، یعنی اکثریت براین نظرند که مفاد آیین نامه اجرا نمی شود. ۵۴/۱٪ معتقدند که اطلاعات کارشناسان آموزش و اساتید راهنما نسبت به آیین نامه کافی نمی باشد. ۵۷/۲٪ براین باورند که تعویض بعضی از بندهای آیین نامه لازم است و بررسی میزان مشکلات در ورودی سالهای مختلف نشان داد که تفاوت زیادی بین میانگین مشکلات آموزشی، پژوهشی و رفاهی ورودیهای سال ۸۹ با سالهای قبل از آن وجود دارد.

نتیجه گیری: مشکلات آموزشی دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی بیشتر از مشکلات رفاهی و پژوهشی می باشد و نیز انتظارات وضعیت مطلوب رفاهی این دو گروه بیشتر از انتظارات آموزشی می باشد. پیشنهاد می گردد با اصلاح شیوه های اداری مدیریتی و برنامه ریزی متناسب از شدت مشکلات کاسته شود.

واژه های کلیدی: دانشجویان، استعداد درخشان، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

مقدمه

پیش کارورزی، برگزیدگان کشوری جشنواره جوان خوارزمی در زمینه های مرتبط با علوم پزشکی و رازی، به عنوان معیار اولیه ورود اعضا و معدل کل بالای ۱۷ به عنوان معیار تداوم عضویت بیان شده است (۱). بیشتر کسانی که در حیطه استعداد درخشان کار کرده اند به این نتیجه رسیده اند که داشتن توانایی، به تنهایی برای پیش بینی موفقیت در برنامه های خلاقانه کافی نیست بلکه عوامل دیگری نظیر

دفتر استعدادهای درخشان در دانشگاه های علوم پزشکی از سال ۱۳۷۹ به منظور شناسایی و حمایت استعدادهای درخشان تشکیل شد. تراز نمره کنکور بالای ۲/۵ انحراف معیار، برندگان مدال طلا، نقره و برنز کشوری المپیادهای علمی، افراد دارای ابداع یا اختراع ثبت شده در سازمان پژوهش های علمی و صنعتی در زمینه علوم پزشکی، نفرت اول تا دهم آزمونهای جامع علوم پایه و

این مقاله حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد خانم سعیده محمدی در رشته آموزش پزشکی می باشد.

* نویسنده مسئول مقاله:

با ارزش جامعه محسوب می شوند. نیاز امروز و فردای جامعه ایران است» (۷). برای دانشجویان استعداد درخشان استاد مشاور به طور اختصاصی پیش بینی شده است. کارگاه یا برنامه های ارائه شده برای دانشجویان استعداد درخشان در سال ۸۶ عبارت بوده از: کارگاه مرور نظام مند شواهد، دومین همایش طرح ملی تمایز یافته استعدادهای درخشان، کارگاه مدیریت پروژه، آشنایی با منابع اطلاعات پزشکی، مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک، تفکر نقادانه، کارگاه کارکرد شبکه ای موثر، اپیدمیولوژی بالینی، طب مبتنی بر شواهد، کیفیت در نظام سلامت، عدالت در نظام سلامت، اقتصاد پیشرفته سلامت، کلاس ICDL و کلاس IELTS، همچنین مقاله های دانشجویان استعداد درخشان در سال ۸۶ در کنگره های داخلی ۷ مورد و در کنگره های خارجی هم ۷ مورد بوده و پایان نامه های دانشجویان استعداد درخشان که در سال ۸۶ مورد حمایت قرار گرفته: ۱۰ مورد بوده است.» (۸).

شناسایی دقیق نیازهای دانشجویان دارای استعداد درخشان و ممتاز و بررسی مزایا و معایب برنامه ها و تسهیلات موجود به خصوص که تاکنون تحقیقی در این زمینه صورت نگرفته است می تواند نتایجی مثمرتر داشته باشد. «همانطور که میدانیم روند برنامه ریزی شامل چندین مرحله متمایز است که اولین گام آن نیازسنجی به معنای شناسایی نیازها به منظور مبنایی برای تعیین اهداف است» (۹).

هدف این تحقیق آن است که با بررسی نظرات دانشجویان در مورد تسهیلات و برنامه های موجود استعداد های درخشان و نگاهی به آیین نامه ها و تسهیلات و مشکلات گوناگون موجود از جنبه های مختلف به نوعی دیدگاه و انتظارات و خواسته های این دانشجویان را بررسی نموده و با توجه به ابعاد مختلف این برنامه و گستردگی آن و عوارض ناشی از عدم توجه به نیازهای واقعی استعدادهای درخشان و هزینه های نشأت گرفته از آن از قبیل فرار مغزها و اهمیت پرداختن به این مهم کمبود اطلاعات و ابهامات در زمینه مشکلات و انتظارات دانشجوی استعداد درخشان را برطرف نموده، یافته های متناقض یا اختلاف نظرها را بررسی کرده و ضرورت انجام این مطالعه را با این بررسی ها هر چه بیشتر آشکار نماید.

مواد و روشها

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی بود که با انجام و پیاده سازی یک مصاحبه ساختارمند و کد گذاری آن جهت تدوین پرسشنامه صورت گرفت. مصاحبه به عنوان مقدمه ای برای تحقیق کمی و تهیه پرسشنامه ای با validity بالا و بر روی دانشجویان استعداد درخشان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که در حال حاضر مشغول به تحصیل بودند صورت پذیرفت. در این مطالعه ابتدا با چند نفر از دانشجویان استعداد درخشان ورودیهای مختلف دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی مصاحبه به عمل آمد که مدت مصاحبه با هر دانشجو حدود ۲۰ الی ۴۰ دقیقه و با تعیین وقت قبلی و هماهنگی های انجام شده بود، پس از ضبط مکالمات بعداً کلیه آنها پیاده سازی شد نکات اساسی و تکرار شده مصاحبه ها استخراج و کد گذاری شد که برای انجام مصاحبه قبلا با دفتر استادهای درخشان دانشگاه شهید بهشتی هماهنگیهای لازم به عمل آمد (مصاحبه عمدتاً با دانشجویان سال بالا که بیشتر با مشکلات، تسهیلات و آیین نامه استعدادهای

انگیزه، عدم وجود مشکلات و مشغله های فکری و برنامه ریزیهای مناسب موسسات آموزشی به میزان زیادی در تولید محصول خلاقانه مؤثر است (۲). از این رو امروزه واژه شناسی استعداد درخشان در مقالات موجود از سمت استعداد درخشان به طرف پرورش استعداد در حال گذار است بر همین مبنا بعضی از دفاتر استعداد درخشان دانشگاهها نام خود را تغییر داده اند (۳). سیدنی مارلند رئیس کمیسیون آموزش استعداد درخشان آمریکا در گزارشی می نویسد: "افراد با استعدادهای درخشان، کسانی هستند که به علت توانایی های برجسته شان دارای قابلیت عملکرد بالا می باشند لذا این افراد نیاز به برنامه های آموزشی و خدمات متمایز دارند تا بتوانند دینشان را به خود و جامعه ادا کنند." (۴). از طرفی شناسایی دانشجویان استعداد درخشان دارای مشکلاتی نظیر مشکلات آموزشی، پژوهشی، خانوادگی، ایزولاسیون اجتماعی، ایجاد نگرشها و رفتارهای خودخواهانه، جلوگیری از پرورش شخصیت بعثت فشارهای بیرونی برای کسب موفقیت و... نیز هستند (۵). اگر یک نظام آموزشی فقط به شناسایی استعداد درخشان بسنده کند و کمکی برای پرورش همه جانبه این افراد انجام ندهد مسلماً این عوارض حاصل از شناسایی دانشجو به عنوان استعداد درخشان تشدید می شود. دفاتر استعداد درخشان دانشگاهها، مدارس استعداد درخشان، المپیادها، جشنواره ها و... گرچه باعث هم افزایی حضور افراد نخبه در کنار هم می شود و رفتارها و نگرشهای مثبت آنها را تقویت می کند، اما اگر این نظامهای آموزشی دیدگاه درستی نسبت به پرورش استعدادهای درخشان خود نداشته باشند و تلاشی در جهت شناسایی و رفع مشکلات آنان مبذول نکنند، ممکن است اثر منفی آنها بیشتر از اثر مثبتشان باشد لذا توجه به مشکلات این قشر از دانشجویان از اهمیت زیادی برخوردار است. از این رو تحقیق حاضر با هدف تبیین نظرات و انتظارات همراه با تعیین مشکلات دانشجویان استعداد درخشان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و آرایه برخی از راهکارهای مناسب در جهت رفع این مشکلات از دیدگاه دانشجویان انجام پذیرفته است. «عدم توجه به نیازهای نخبگان و استعدادهای درخشان در کشور در نهایت منجر به عدم تحقق تواناییهای بالقوه در نخبگان و به تبع آن مهاجرت و یا هدر رفتن آنان می شود که این به نوبه خود توسعه نیافتگی سیستم را به دنبال دارد» (۶) لذا دانشگاهها در بخش مراکز توسعه آموزش پزشکی (EDC) و زیر مجموعه آن، دفاتر هدایت استعدادهای درخشان بایستی با ایجاد شرایط مناسب زمینه را برای رشد و شکوفایی نخبگان کشور مهیا سازند. «آخرین آمارهای منتشر شده توسط صندوق بین المللی پول (IMF) نشان می دهد که ایران در میان ۶۱ کشور در حال توسعه یا توسعه نیافته مقام اول را در پدیده فرار مغزها دارد. سالانه ۱۵۰۰۰ الی ۱۸۰۰۰ ایرانی به روشهای مختلف اقدام به مهاجرت می نمایند. براساس آماري که در ژوئن سال ۲۰۰۰ منتشر شد از ۱۲۵ دانش آموز دبیرستانی که در طی سه سال قبل از المپیادهای جهانی مدال کسب کرده بودند، ۹۰ نفر آنها تا آن زمان به آمریکا مهاجرت کرده بودند و برابر آماري در همان سال تنها ۱۵۰۰۰ پزشک و مهندس ایرانی در آمریکا زندگی می کنند. در حدود ۴۰ درصد ایرانیانی که بورسهای دولتی برای تحصیل در خارج از کشور دریافت می کنند دیگر به ایران باز نمی گردند» (۶).

«جامعه ایران باتوجه به هرم جمعیتی، جامعه جوان و در حال تحول است. رسیدن به توسعه همه جانبه و متوازن در کشور مستلزم شناسایی، پرورش و رفع نیازها و مشکلات این قشر جامعه و به کارگیری نیروهای انسانی ماهر و تحصیل کرده به خصوص آن دسته از دانشجویان با استعدادهای درخشان که سرمایه های

validity و content validity آن از این طریق که، قبل از شروع پژوهش حدود ۱۰ نفر از صاحب نظران محتوای پرسشنامه را مطالعه و تایید نمودند و پایایی پرسشنامه نیز از طریق test-retest آزمایش شده و برای پایایی درون خود سوالات هم از آزمون α -کروناخ استفاده شد. روش امتیازگذاری پرسشنامه نیز بدین صورت بوده که بر اساس طیف لیکرت دامنه امتیازات هر سوال بین ۱ تا ۵ متغیر بوده (امتیاز ۵ به معنای موافقت کامل با آیتم مورد نظر و امتیاز ۱ به معنای عدم موافقت با آیتم مورد نظر) که در نهایت نمره هر یک از قسمتهای مشکلات مورد نظر محاسبه شد. در قسمت راهکارهای مناسب جهت حل مشکل نیز راهکارهای پیشنهاد شده استخراج گردید. پرسشنامه ما علاوه بر بخش مشخصات دموگرافیک مشتمل بر ۳۵ سوال یا نظرخواهی در بخش آموزشی، ۱۵ سوال در بخش پژوهشی و ۲۳ سوال در بخش رفاهی و فوق برنامه بود (در مجموع ۷۳ سوال) این سوالات براساس طیف لیکرت بوده و یک سوال باز هم به صورت تشریحی شامل راهکارهای حل مشکلات آموزشی پژوهشی و رفاهی از دیدگاه خود دانشجویان بود که راهکارهای ارائه شده در پایان بیان شد.

یافته ها در قسمت آمارهای توصیفی برای متغیرهای کمی در قالب میانگین، انحراف معیار و برای متغیرهای کیفی با تعداد و درصد گزارش گردید و جهت تعیین روابط بین متغیرها و پاسخ به سوالات پژوهش برای متغیرهای کیفی از آزمون کای دو و همچنین از آزمون T مستقل و آنالیز و واریانس یک طرفه برای متغیرهای کمی و با توجه به برقراری پیش فرض های مورد نیاز هر آزمون استفاده شد. سطح معنی داری ۹۵ درصد ($\alpha=0/05$) و نرم افزار مورد استفاده SPSS بود.

یافته ها

کل دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی ورودیهای سالهای ۸۹-۸۳ (دوره زمانی ۷ ساله) ۸۸۸ نفر بودند که از این تعداد در این پژوهش مجموعاً ۳۱۸ نفر از دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی ورودیهای ۸۹-۸۳ از طریق روش سرشماری و در دسترس بودن شرکت نمودند از ۳۱۸ نفر ۱۷۸ نفر از آنان در رشته پزشکی و ۱۴۰ نفر از آنان نیز دانشجویان استعداد درخشان رشته دندانپزشکی بودند.

در یک نگاه کلی مشکلات آموزشی در دانشجویان پزشکی ۵۵/۳٪ و در دانشجویان دندانپزشکی ۴۴/۴٪ است و در بررسی به تفکیک رشته، از بین ۵۵/۳٪ دانشجویان پزشکی ۳۰/۲٪ دانشجویان پزشکی بر این عقیده اند که مشکل آموزشی وجود دارد و ۴/۵٪ بر این عقیده اند که مشکلات آموزشی وجود ندارد و ۲۰/۶٪ اظهار نظری نکرده اند. از بین ۴۴/۴٪ دانشجویان دندانپزشکی هم ۲۳/۸٪ بر این نظرنند که مشکلات آموزشی وجود دارد، ۱۹/۳٪ بی نظرنند و ۱/۲٪ بر این نظرنند که مشکل آموزشی وجود ندارد. میانگین مشکلات آموزشی درکل دانشجویان ۶۶/۷۶- در دانشجویان دندان پزشکی ۶۵/۷۹ و در دانشجویان پزشکی ۶۷/۵ را نشان می دهد که به این ترتیب در دانشجویان پزشکی کمی بیشتر است. بین دانشجویان رشته پزشکی و دندانپزشکی و بین دانشجویان دختر و پسر از نظر مشکلات آموزشی اختلاف معنی داری مشاهده نمی شود. اکثریت دانشجویان اعم از پزشکی و دندانپزشکی کاملاً موافقت با اینکه: تجربه شرکت درهمایشهای علمی داخل یا خارج از کشور یا مسابقات بین المللی برای آنها بسیار مفید است و مواردی که مشکل آموزشی محسوب می شدند شامل:

درخشان آشنا بوده و از آن بهره برده اند به عمل آمد) لذا نظرات افراد در قالب عبارت بیان گردید و تم اصلی مشخص شد. از روی مصاحبه و پاسخهای دریافت شده پرسشنامه ای برای این دانشجویان تهیه شد که اعتبار و پایایی آن مورد سنجش قرار گرفت و با اطمینان از معتبر و پایا بودن برای مرحله بعدی استفاده شد. همچنین یافته های این مصاحبه در تامین اهداف اختصاصی و پاسخ به سوالات پژوهشی این تحقیق به کار رفت. در این پژوهش روش نمونه گیری به صورت سرشماری بود که در آن دانشجویان استعداد درخشان که حاضر به شرکت در مطالعه بوده و قابل دسترس بودند وارد مطالعه شدند. ابتدا اسامی کلیه استعدادهای درخشان دانشگاه شهیدبهشتی ورودیهای سالهای ۸۹-۸۰ از دفتر استعدادهای درخشان واقع در مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه گرفته شد که در رشته های مختلف در حال تحصیل و تعدادی هم فارغ التحصیل شده بودند که در مجموع ۱۴۱۴ نفر بودند که از میان آنها اسامی دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی ورودیهای ۸۹-۸۳ که هنوز دانشجو بودند استخراج شد که تعداد آنها به تفکیک در جدول زیر مشاهده شده است:

جدول شماره ۱. اطلاعات دانشجویان استعداد درخشان شهید بهشتی ورودی سالهای ۸۹-۸۳

سال ورود به دانشگاه	تعداد کل دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی	تعدادبه تفکیک رشته			
		دندانپزشکی زن	دندانپزشکی مرد	پزشکی زن	پزشکی مرد
۸۹	۱۲۳	۲۴	۱۱	۴۵	۴۳
۸۸	۱۴۹	۲۴	۱۴	۷۴	۳۷
۸۷	۱۲۴	۱۹	۱۹	۵۱	۳۵
۸۶	۱۲۴	۱۳	۱۴	۵۷	۴۰
۸۵	۱۲۵	۱۸	۱۱	۸۳	۱۳
۸۴	۱۳۳	۲۴	۱۰	۴۴	۵۵
۸۳	۱۱۰	۲۳	۱۲	۴۸	۲۷
جمع کل	۸۸۸	۱۴۵	۹۱	۴۰۲	۲۵۰

شماره تلفن و ایمیل تعدادی از دانشجویان فوق با هماهنگی های به عمل آمده با دانشکده پزشکی و دندانپزشکی از دانشگاه گرفته شد و برای حدود ۲۰۰ نفر پرسشنامه از طریق ایمیل ارسال شد که تنها ۳۰ نفر از این طریق پرسشنامه را تکمیل و ایمیل نمودند و بقیه پرسشنامه ها تکمیل نشد لذا بقیه پرسشنامه ها به صورت حضوری و با مراجعه به دانشکده پزشکی و دندانپزشکی در بین دانشجویان توزیع و تکمیل شد که مجموعاً تعداد ۳۱۸ نفر در تکمیل پرسشنامه نظر سنجی شرکت نمودند.

ابزارهای مورد استفاده ما برای جمع آوری داده ها در این پژوهش پرسشنامه و مصاحبه بود. جمع آوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه ای مشتمل بر ۳ قسمت و به شرح زیر بود: قسمت اول مشخصات دموگرافیک دانشجویان (سن، جنس، رشته تحصیلی و...) قسمت دوم شامل دیدگاهها و مشکلات دانشجویان شامل انتظارات و مشکلات آموزشی، پژوهشی و مشکلات رفاهی و قسمت سوم نیز شامل برخی از راهکارهای مناسب در زمینه کاهش مشکلات نام برده از دیدگاه دانشجویان استعداد درخشان بود. روایی محتوایی پرسشنامه با توجه به مرور منابع و نظر افراد صاحب صلاحیت مورد بررسی و تایید قرار گرفت و face

• انجام طرح تحقیقاتی مقررات دست و پاگیری داشته وامکانات آن فراهم نیست،

• در دانشجویان استعداد درخشان انگیزه کافی جهت انجام تحقیق توسط مسئولین و اساتید راهنما ایجاد نمی گردد

• به راحتی و بدون مانع نمی توان در کارگاههای پژوهشی شرکت نمود،

• دسترسی به کتب جدید و کافی جهت انجام تحقیق وجود ندارد،

بین دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی و بین دانشجویان مرد و زن از نظر مشکلات پژوهشی تفاوت معنی داری مشاهده نمی شود. به طور کلی ۶۶/۷ درصد دانشجویان بر این نظرند که مشکلات رفاهی وجود دارد و میانگین مشکلات رفاهی در کل دانشجویان مورد بررسی ۴۷/۴۶ است بین دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی و بین دانشجویان مرد و زن از نظر مشکلات رفاهی تفاوت معنی داری مشاهده نمی شود. مشکلات رفاهی که دانشجویان بر آن معتقدند شامل:

• در دانشگاه بر حل مساله شغلی آینده دانشجویان استعداد درخشان تمرکز مناسبی نشده است،

• تسهیلاتی از قبیل وامهای دانشجویی به راحتی در اختیار استعدادهای درخشان قرار نمی گیرد،

• برای رسیدن به تسهیلات و امکانات موجود درآیین نامه مسیره های پر پیچ و خم اداری وجود دارد،

• امکانات نرم افزاری، منابع علمی، کتب و نشریات ضروری مورد نیاز دانشجویان استعداد درخشان به عنوان تسهیلات به آنان ارائه نمی شود،

• در دانشگاه جهت آماده سازی دانشجویان استعداد درخشان برای پذیرش مسولیت شغلی در آینده تلاشی صورت نمی گیرد،

• مشکلات خاص استعدادهای درخشان به شکل روتین رفع یا بررسی نمی شود،

• همه تسهیلات موجود در آیین نامه به صورت واقعی و عملکردی در اختیار دانشجویان استعداد درخشان قرار نمی گیرد،

• ارتباط EDC با توده دانشجویان استعداد درخشان کافی نبوده و ضعیف است. اکثر دانشجویان کاملا موافق و موافقت با اینکه: در دانشگاه امکانات خاصی به دانشجویان استعداد درخشان داده نمی شود و دانشجویان استعداد درخشان علاقمند به ورود هر چه سریعتر به بازار و تامین مخارج زندگی هستند.

همچنین مشکلات عمده رفاهی شامل موارد زیر است:

• تسهیلات رفاهی از قبیل بن کتاب، کمک های بلا عوض یا جوایز خاص استعدادهای درخشان در دانشگاه داده نمی شود،

• دانشجویان استعداد درخشان دچار نگرانی در زمینه اشتغال و کارایی هستند،

• اردوهای علمی ویژه استعدادهای درخشان وجود ندارد تا بخشی از نیازهای رفاهی دانشجویان ممتاز را برآورده کند،

• پرداخت هزینه کلاس کامپیوتر یا برنامه های تفریحی و کلاسهای زبان جهت دانشجویان استعداد درخشان توسط دانشگاه صورت نمی گیرد،

• دانشگاه از نظر بودجه و امکانات مربوط به استعدادهای درخشان ضعیف است،

• به دلیل زیاد بودن تعداد دانشجویان استعداد درخشان در دانشگاه شهید بهشتی تمام تسهیلات موجود در آیین نامه برای آنان فراهم نمی شود

در مورد انتظارات مطلوب رفاهی دانشجویان کاملا موافقت با اینکه:

• بهتر است انجام خدمت نظام وظیفه در مورد دانشجویان استعداد درخشان تعدیل شود.

♦ اطلاعات کارشناسان آموزش و اساتید راهنما نسبت به آیین نامه تسهیلات دانشجویان استعداد درخشان کافی نبوده و پاسخگوی مناسب به دانشجویان نمی باشند.

♦ کلاسهای آموزشی نظیر آموزش زبان، مهارتهای رایانه، روشهای مدیریتی و روش تحقیق کفایت نیازهای دانشجویان استعداد درخشان را نمی نماید

♦ برنامه های آموزشی رایج کفایت نیازهای دانشجویان استعداد درخشان را نمی نمایند.

♦ ابزار یا شاخصهای استاندارد در دانشگاه برای شناسایی استعدادهای درخشان وجود ندارد

♦ در دانشگاه به استعدادهای متفاوت هر دانشجویی توجه نمی شود

♦ برنامه های موجود برای دانشجویان استعداد درخشان در حال حاضر انگیزه ای ایجاد نمی نماید برای اینکه به خارج از کشور نرفته و در داخل پستهای مدیریتی را اشغال کنند.

مواردی که مشکل عمده آموزشی محسوب می شوند عبارتند از:

♦ اقدامات اطلاع رسانی صحیحی به دانشجویان استعداد درخشان در زمینه استفاده از تسهیلات صورت نمی گیرد.

♦ شناسایی دانشجوی استعداد درخشان از سوی دانشگاه فعلا نه صورت نمی گیرد

♦ در دانشگاه مشاوره های حرفه ای جهت دانشجویان استعداد درخشان وجود ندارد.

♦ درحال حاضر کارگاههای آموزشی ویژه استعدادهای درخشان کفایت نیازهای دانشجویان استعداد درخشان را ندارند.

از نظر انتظارات مطلوب آموزشی اکثر دانشجویان کاملا موافقت با اینکه:

بهرتر است استاد مشاور در طول دوره های مختلف تحصیل (از فاز علوم پایه به علوم بالینی) تغییر کند و در فاز علوم بالینی از اساتید بالینی باشد. امکان گذراندن دروس عمومی به صورت غیرحضوری طرح مفیدی است، امتیاز المپیاد دانشجویان پزشکی نباید با امتیاز المپیادهای معمولی کشوری مثل المپیادهای ورزشی مقایسه و امتیازدهی شود. شرکت دادن دانشجویان استعداد درخشان در برنامه و طراحی اصلاحات پزشکی می تواند بسیار مفید باشد. بهتر است دانشجویان استعداد درخشان از نظر مکان جغرافیایی گذراندن دوره طرح از تسهیلاتی بهره مند شوند. تعویض بعضی از بندهای آیین نامه تسهیلات استعدادهای درخشان لازم است و استفاده از سابقه کار اجرایی، مدیریتی یا انجام پروژه می تواند برای شناسایی و امتیازدهی به دانشجویان مستعد به عنوان یک شاخص خوب عمل کند. بطور کلی اکثر دانشجویان با وضعیتهای مطلوب پیشنهاد شده کاملا موافقت.

در کل ۴۷/۸٪ بر این نظرند که مشکلات پژوهشی وجود دارد و میانگین مشکلات پژوهشی در کل ۳۷/۶۹ بوده است. اکثر دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی معتقدند:

• لوازم تحقیق و مواد مورد نیاز پژوهش جهت دانشجویان استعداد درخشان فراهم نیست،

• کمبود وقت و مشغله زیاد به دلیل واحدهای بیشتر مانع انجام پژوهش می شود،

• دانشجویان استعداد درخشان با متدولوژی تحقیق آشنایی ندارند،

• دانشجویان استعداد درخشان با زمینه های قابل تحقیق آشنایی ندارند،

• دانشجویان استعداد درخشان انگیزه کافی جهت تحقیق ندارند،

• دانشجویان استعداد درخشان در دانشگاه جهت انجام تحقیق به نیروهای مشاوره ای تحقیقاتی دسترسی ندارند،

می شود (۱۰) در دیگر پژوهشها از جمله مشکلات آموزشی دانشجویان عدم استفاده اساتید از روشهای تدریس فعال و دانشجو محور گزارش شده است این در حالی است که تقریباً برتری این روشها نسبت به روشهای سنتی آموزش در تحقیقات مختلف ثابت شده است برای این موضوع دلایل متعددی می توان تصور شد که نداشتن آگاهی، عدم وجود امکانات، نداشتن زمان کافی و نداشتن انگیزه کافی از آن جمله می باشد (۱۱).

در پژوهش محمدیان نیز میزان رضایت دانشجویان از خدمات مدیریت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سطح متوسط گزارش شده است (۱۲) که این یافته همخوان با پژوهش حاضر می باشد. در پژوهش سیادت و همکاران نیز عدم اطلاع رسانی به موقع نسبت به مقررات آموزشی دانشگاه به دانشجویان و عدم توجه به مشارکت دانشجویان در تصمیم گیری های آموزشی از جمله مهمترین مشکلات آموزشی دانشجویان نام برده شده بود (۱۳).

در زمینه مشکلات پژوهشی به دلیل تازه کار بودن و نا آشنا بودن اکثریت دانشجویان استعداد درخشان با اصول و روشهای تحقیق به دلیل عدم گذراندن واحد درسی روش تحقیق و یا کارگاه پژوهشی مناسب در این زمینه طبعاً چنین دانشجویان تازه کاری با موانع عدیده ای از همان ابتدای پژوهش مواجه می شوند که اکثریت آنها ناشی از ناآشنایی این عده از دانشجویان به امر تحقیق و مراحل آن می باشد که در این زمینه همکاری اساتید مشاور و پویایی واحدهای پژوهشی دانشگاه به خصوص کمیته تحقیقات دانشجویی جهت جذب و برگزاری کارگاههای آموزشی بسیار حایز اهمیت می باشد. در مطالعه ای که در دانشگاه علوم پزشکی مازندران انجام شد یافته ها نشان داد که نبود بانک اطلاعات مرکزی، ناکافی بودن منابع جدید اطلاعاتی و کمبود امکانات پژوهشی از جمله کتابخانه و آزمایشگاه از عوامل شخصی بازدارنده تحقیق می باشد (۱۴) همچنین مطالعات متعدد دیگری نشان داده اند که کمبود امکانات یکی از موانع موجود در راه انجام پژوهش است (۱۵-۱۶).

نتایج مشابهی نیز در مطالعه Hamillton و همکاران در خصوص عدم مهارت فردی در انجام تحقیق به دست آمد (۱۷). که نتایج حاصل از آنها همخوان با پژوهش حاضر می باشد به طور مشابه فقدان بودجه مناسب مراحل دشوار و طولانی دریافت بودجه طرحهای پژوهشی و تامین نکردن نیازهای مالی از موانعی می باشد که در تحقیقات مشابه به کرات به آن اشاره شده است (۱۷-۱۵) لذا با توجه به نتایج به دست آمده در تحقیقات متعدد به نظر می رسد این مشکل عمومیت دارد اگرچه نتایج پژوهشی دیگر نشان داد که علیرغم بهبود برخی از موانع در زمینه انجام تحقیق از جمله پرداخت حق تحقیق بیشتر همچنان پیشرفت قابل ملاحظه ای در امر تحقیق صورت نگرفت (۱۸).

شایان ذکر است که کاهش تمایل به تحقیق در دانشگاههای علوم پزشکی منحصر به کشور ایران نیست در بررسی مشابهی نیز که در دانشگاه ایالت پنسیلوانیا صورت گرفت مشکلات مالی و خانوادگی، برنامه شغلی و وظایف درمانی از اصلی ترین علل عدم انجام فعالیتهای پژوهشی محققین این دانشگاه عنوان شده بود (۱۹) که همه تحقیقات ذکر شده بیانگر توجه بیشتر مسئولین به رفع موانع ذکر شده دارند از این رو پیشنهاد می گردد ضمن برطرف نمودن موانع ذکر شده جهت انجام تحقیق و برگزاری کارگاههای روش تحقیق جهت آشناسازی دانشجویان با امر تحقیق انجام یک طرح تحقیقاتی و یا همکاری در طرح تحقیقاتی و یا چاپ یک مقاله و یا تالیف یک کتاب به عنوان یکی از شرایط لازم

• تشویق دانشجویان به هر نحو در برنامه استعداد درخشان میتواند بسیار موثر باشد.
• بهتر است انجام دوره طرح پزشکی در مورد دانشجویان استعداد درخشان تعدیل شود.

بین دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی و بین دانشجویان مرد و زن از نظر انتظارات رفاهی تفاوت معنی داری مشاهده نمی شود. همچنین تفاوت میانگین مشکلات آموزشی، پژوهشی و رفاهی در سالهای مختلف معنی دار است یعنی که تفاوت زیادی بین میانگین مشکلات آموزشی سال ۸۹ با سالهای ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷ و ۸۸ وجود دارد.

نتایج نشان داد مشکلات آموزشی دانشجویان در دو گروه پزشکی و دندان پزشکی بیشتر از رفاهی و پژوهشی می باشد. به عبارتی طبق میانگین به دست آمده مشکلات این دو گروه از دانشجویان به ترتیب شامل: ۱- مشکلات آموزشی ۲- مشکلات رفاهی ۳- مشکلات پژوهشی است. همچنین انتظارات رفاهی در دو گروه پزشکی و دندان پزشکی بیشتر از انتظارات آموزشی می باشد.

جدول شماره ۲: میانگین مشکلات آموزشی، پژوهشی و رفاهی به تفکیک رشته تحصیلی

مشکل	دانشجویان پزشکی	دانشجویان دندان پزشکی
آموزشی	۶۷/۵	۶۵/۷
پژوهشی	۳۷/۶۶	۳۷/۷۵
رفاهی	۴۷/۵۸	۴۷/۳۳

جدول شماره ۳: میانگین انتظارات آموزشی و رفاهی به تفکیک رشته تحصیلی

انتظارات یا وضعیت مطلوب	دانشجویان پزشکی	دانشجویان دندان پزشکی
آموزشی	۳۳/۳	۳۳
رفاهی	۴۷/۵۸	۴۷/۳۳

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش حاضر نشان داد که تعداد دانشجویان استعداد درخشان در دانشگاه شهید بهشتی بسیار زیاد است به گونه ای که فقط در دو رشته پزشکی و دندانپزشکی ورودیهای سالهای ۸۳ تا ۸۹، تعداد این دانشجویان ۸۸۸ نفر بوده و اکثریت دانشجویان استعداد درخشان از دانشکده پزشکی بوده که این امر می تواند ناشی از تعداد زیاد دانشجویان این دانشکده باشد از طرفی رتبه های برتر در آزمون سراسری هم باعث افزایش تعداد این دانشجویان شده است. لازم به ذکر است که پژوهشهای بسیار محدودی در زمینه بررسی مشکلات دانشجویان استعداد درخشان انجام گرفته است.

برخی از صاحب نظران معتقدند که عمده ترین مشکل آموزشی دانشگاههای علوم پزشکی ایران این است که چیزهایی آموزش داده می شوند که نیازی به آن نیست و بسیاری از چیزهایی که مورد نیاز فارغ التحصیلان است مورد غفلت واقع

- جهت حفظ تداوم عضویت دانشجویان به عنوان استعداد درخشان قلمداد شود. یوسفی و همکاران نیز در پژوهشی کیفی با عنوان تغییر نگرش دانشجویان استعداد درخشان در زمینه زندگی اجتماعی دانشگاهی در طول نخستین سال ورود به دانشگاه بیان کردند که در قالب محورهای مورد بحث دانشجویان استعداد درخشان واقعیت زندگی دانشگاهی پایین تر از حد تصورات قبلی آنان بود در نهایت پژوهشگران نتیجه می گیرند که تصور پایین تر از سطح انتظار از دانشگاه و زندگی دانشگاهی از عواملی است که به تدریج ممکن است نخبگان علمی کشور را قدری مایوس نماید و بستر ساز تمایل آنان به مهاجرت شود از این رو توجه به عواملی که باعث می شود دانشگاهها پایین تر از سطح یک محیط علمی جلوه کند مسلماً از اولویتهای نظام آموزش عالی می باشد (۲۰).
- بسیاری از مشکلات دانشجویان استعداد درخشان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی احتمالاً در سایر دانشگاهها و مراکز آموزش عالی نیز وجود دارد که برنامه ریزی صحیح و توجه مسئولین دانشگاه و دانشکده و مراکز آموزشی درمانی و با همکاری اساتید دانشگاه قابل حل است با این وجود بعضی از این مشکلات با وجود جزیی و کوچک بودن می تواند تاثیرات سویی بر کیفیت آموزش داشته باشد در حالی که با صرف اندکی انرژی و وقت می توان این مشکلات را کاهش و گام مهمی در ارتقاء کیفیت آموزشی در دانشگاهها برداشت از این رو پیشنهادات زیر را می توان ارایه نمود:
- پیشنهاد می گردد انتخاب افراد استعداد درخشان از سطح دبستان شروع شود و از همان مقطع ابتدایی برای حفظ و پرورش استعدادهای این افراد برنامه ریزی شود تا فرصت کافی برای پرورش ویژگیهای مختلف شخصیتی آنان فراهم گردد.
 - به کارگیری روشهایی برای پرورش خلاقیت و ایجاد اعتماد به نفس بیشتر در دانشجویان استعداد درخشان و تاثیر آن در پیشرفت تحصیلی آنان را در پژوهشهای بیشتری بررسی کرده و به رویکردها و راه حل‌های جدید در این زمینه دست یافت.
- تشکیل گروههای کارشناسی جهت مشاوره و راهنمایی دانشجویان استعداد درخشان در خصوص تدوین طرحهای تحقیقاتی و تولیدات علمی و یا مشکلات آموزشی یا روحی روانی و خانوادگی دانشجویان
 - اختصاص مقداری بودجه پژوهشی دانشگاه برای ترویج و تسریع امر پژوهش در بین دانشجویان استعداد درخشان
 - تسهیل در روند پرداخت هزینه طرحهای پژوهشی جهت محققین و دانشجویان
 - تلاش بیشتر مدیران و مسئولین دانشگاه در جهت ارتقاء کمی و کیفی خدمات آموزشی و پژوهشی و رفاهی دانشگاه
 - انجام مطالعات کاربردی برای بررسی نگرش منفی دانشجویان نسبت به آینده شغلی خود
 - انجام اقداماتی مانند تعدیل پذیرش تعداد دانشجویان، آشنایی کامل تر دانش آموزان با رشته های تحصیلی دانشگاهی قبل از شرکت در آزمون سراسری جهت کاهش نگرانی شغلی دانشجویان در حین تحصیل
 - بهبود فضای سازمانی مراکز آموزشی و دانشگاهی بعنوان یک محیط پژوهش برانگیز
 - ایجاد پیوندهای زنجیره استاد-دانشجو در امر مشاوره در زمینه های مختلف پژوهشی، آموزشی و...
 - با تقویت رابطه بین اساتید و دانشجویان و افزایش سطح خدمات راهنمایی و مشاوره ای، زمینه رضایتمندی دانشجویان از دانشگاه و ارتقاء وضع تحصیلی آنها فراهم شود.
 - با تکرار این تحقیق در مقیاس گسترده و در دیگر دانشگاههای کشور می توان به بررسیهای دقیق تری دست یافت.
- انجام تحقیقاتی در زمینه مقایسه شیوه های حمایت و هدایت استعدادهای درخشان در ایران و کشورهای دیگر، بررسی شیوه های حمایت استعدادهای درخشان در تعدادی از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، ارائه راهکارهای جدید برای حمایت و هدایت استعدادهای درخشان در ایران.

Views and Expectations of Talented Medical and Dental Students in Shahid Beheshti University of Health Care and Medical Education on Educational, Research, Welfare and Extracurricular Facilities

S. Mohammadi (MSc)^{1*}, R. Labbafghassemi (MD)², Z. Amiri (PhD)³, A. Lameei (MD)⁴

1. Alborz University of Medical Sciences, Karaj, Iran
2. Department of Infectious Diseases, School of Medicine, Shaheed Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
3. Department of Basic Sciences, School of Nutrition, Shaheed Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
4. Department of Infectious Diseases School of Medicine, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 2(1); Autumn, Winter 2014; pp: 7-14

Received: Dec 15th 2013, Revised: Feb 23th 2014, Accepted: Feb 24th 2014.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Attention to the requirements of talented students and considering their problems is important because we observe that high percent of talented students leave for different reasons and naturally, our country can be faced with material and spiritual losses. Hence, the universities must make an appropriate condition to provide opportunities for intelligents' growing and progress. This research is planned to get this purpose.

METHODS: This was a quantitative and descriptive study. Our sampling method was census, Medical and Dental talented students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences were entered to the study. The method of data gathering was via an interview and a question sheet with high validity including demographic characteristics of students and also considering points of view and expectations of students in different aspects of education, research, welfare and extracurricular domains. Finally, some appropriate ways for solving their problems were suggested and analyzed according to the viewpoints of students.

FINDINGS: 17.7% of students agree that the facilities regulations of talented students are clear and without any defects, and 39% disagreed. About the implementation of the current related regulations, 43.1% disagree and 11% are in favor of implementing regulations by the university. The majority of students believe that the approved regulations do not apply. 54.1% also believe that the experts and supervisors do not have enough information about related regulations. 57.2% believe that it is necessary to change some options of the current regulation. Assessment of the problems in the students of different entrance years, showed a large difference between the average of educational, research and welfare problems in the students of the year 2010 in comparison with the other years.

CONCLUSION: According to the results of this research, educational problems for medical and dental students are more than their welfare and research problems. Also students' expectations to have a convenient welfare condition are more than educational expectations, so an appropriate programming and reforming the methods of official management for these problems is offered, in this way, we can reduce the level of problems.

KEY WORDS: Student, Talented student, Shahid Beheshti University of Medical sciences.

* **Corresponding Author;** S. Mohammadi (MSc)

Address: Nursing & Midwifery School, Alborz University of medical Sciences, Karaj. IRAN.

Tel: + 98 26 34301666

E-mail: mohammadi.sbm@yahoo.com

References

1. Law enacted five hundred and eighty-nine elite qualifying top talent SCCR meeting dated 06.14.1385, the date of notification: 05.07.1385, Notification No.: 2894] In Persian
2. Fatehi F, Haddadgar A., Cengiz T., Shahkarami MA. Determining and Prioritizing Admission Criteria for Talented Students Office in Isfahan University of Medical Sciences using AHP. Iranian Journal of Medical Education, 1386; 7(1):101-108] In Persian
3. Codd M. Why do we need to define giftedness? [Cited 2009 Jan 6]. Available from: www.riage.org/gifteddef.html
4. Marland, S. P. Educational of the gifted and talented. Report to the Congress of the United States by the U.S. Commissioner of Education. Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1972.
5. Csikszentmihalyi M. Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention. NY: Harper Collins; 1996.
6. Yazdani Sh, et al. Comprehensive program to help gifted students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences and Health Services. Second edition. Sphrnqsh. Medical Education Development Center. Tehran. Spring 1383] In Persian
7. [Park p, Sohrabi F., Karami A. Education Talent Identification Program 65 practical talents., Second Edition - Tehran. Publications psychometrics. Winter 1387: 232] In Persian
8. [Mohammady A, Mojtahedzade R. comparative evaluation scheme EDC Center University of Medical Sciences, First Edition. Tehran. Ministry of Health and Medical Education, 1387] In Persian
9. [Yarmohammadian MH, Bahrami S. Assessment organizations, health care and educational ... Third edition. Isfahan: Fine Art: Isfahan University of Medical Sciences and Health Services, 1385:178] In Persian
10. [Estghamati A. [Required interventions for educational quality improvement (Persian)]. 1st ed.Center of Studies and Medical Education of the Health Ministry of Iran 2006: 12
11. [Siabani S, Moradi M, Siabani H, Rezayee M etal. The survey of difficult educational of medicine college in kermanshah. Journal Quarterly of behbood 2009” 13 (2) : 162- 170] In Persian
12. [Mohammadian A, Khanbazadh M. Assessment of student satisfaction with the performance of various units of medical sciences. Journal of Ardabil University of Medical Sciences. Volume IX. The first issue, Spring 1388, pp. 61-55] In Persian
13. [Siadat A, Shams B, Homaee R. Gharibi L. Graduate students and faculty satisfaction Educational Services Management at Isfahan University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education Fall Winter 1384 "5 (2) pp. 107-100] In Persian
14. [Jafari H, Yaghoubi T, Heidari J, Esmaeili R, Hekmat Ara M, Ataei M. Ideas of the Mazandaran University of Medical Sciences Faculty Members Towards the Internal and External Organizational Obstacles Effective on Their Research Process in 2000. Mazandaran Scientific Research Journal of Faculty of Nasibeh Nursing and Midwifery of University (Shakiba) 2004;3:13-20] In Persian
15. [Zohor AR, Fekri AR. The Viewpoints of Faculty Members about Research Activities Problems in Iran University of Medical Sciences. Payesh Journal 2003;2:113-120] In Persian
16. Haynes B, Haines A. Barriers and Bridge to Evidence Based Clinical Practice. British Medical Journal 1998;31(7):273-274.
17. Hamilton GA. Two Faces of Nurse Faculty: Teacher and Research. Journal of Advanced Nursing 1986;11(2):217-223.
18. [Anbari Z, Jamshidifar A, Setareh M. The Viewpoints of Faculty Members about Research Activities Problems in Arak University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education 2005;5(2):196-198] In Persian
19. Solomon SS, Tom SC, Pichert J. Wasserman D, Powers AC. Impact of Medical Student Research in the Development of Physician-Scientists. J Investig Med. 2003;51(3):149-56.
20. [Yousefi A, Ghasemi M. Changing attitudes of college students in social life during the first year of university entrance. Iranian Journal of Medical Education. ;2:1381-3] In Persian